

ROME ■ **ACADEMIA BELGICA**

ROME ■ ACADEMIA BELGICA

Academia Belgica

Via Omero 8

I - 00197 Roma

tel. 00/39/6/320 18 89

fax 00/39/6/320 83 61

www.academiabelgica.it

De Academia Belgica werd in 1939 ingewijd en opgericht met de bruidsschat van de Belgische Prinses Marie-José, echtgenote van koning Umberto II. Van bij haar oprichting werd zij ook de zetel van het Belgisch Historisch Instituut te Rome (BHIR) en de Stichting Prinses Marie-José (SPMJ), die het kunsthistorisch onderzoek ondersteunen.

Het gebouw werd ontworpen door de architecten Gino Cipriani en Jean Hendrickx. Het huisvest een vermaarde bibliotheek, een conferentie- en concertzaal, een vergaderzaal, kantoren, kamers en ook een keuken en een leefruimte voor de residenten, twee kleine appartementen en een ambtswoning.

De Academia Belgica bevindt zich in de Giulia-valei, aan de rand van de Villa Borghese, waar nog een aantal academies en bepaalde universitaire sites gehuisvest zijn. Onder meer de Britse academie en de tweede faculteit architectuur van La Sapienza, Romes grootste universiteit, alsook musea zoals het museum voor Schone Kunsten en de prachtige Villa Giulia, het museum voor Etruskische kunst. Haar onmiddellijke burens zijn de Egyptische en Nederlandse academie. In dezelfde straat, de Via Omero, bevinden zich ook de Deense, Zweedse en Roemeense academie.

De Academia Belgica is een academie die bestemd is om enerzijds de culturele, wetenschappelijke en artistieke samenwerking tussen Italië en België te bevorderen en om anderzijds een huis te bieden voor Belgische onderzoekers, kunstenaars en studenten die hun opleiding komen voltooien in Rome voor een periode van enkele dagen tot maximum 1 jaar.

HISTORIEK

RENOVATIE EN RESTAURATIE

Sinds de opening in 1939 werden er aan de gebouwen geen belangrijke restauratiewerken meer uitgevoerd. De Academia Belgica moest dan ook dringend

aangepast worden aan de Italiaanse wet 626 betreffende de veiligheid van de gebouwen die toegankelijk zijn voor het publiek. Hierbij werd er rekening gehouden met de oorspronkelijke architectuur. Het gebouw werd toegankelijk gemaakt voor andersvaliden en de werking van de academie werd verbeterd door de integratie van hedendaagse technologische middelen zoals data, lift, airconditioning, enz.

Omwille van de omvang werden deze werken opgesplitst in verschillende fases. De Regie der Gebouwen, een Belgische federale instelling van openbaar nut die instaat voor het beheer van federale overheidsgebouwen, voerde in 1997 een eerste fase uit. De tweede fase van de belangrijke renovatiewerken volgde in 2002-2006 en werd op haar beurt opgesplitst in 4 deelfases.

De Academia Belgica bleef tijdens de uitvoering van de werken operationeel. Hiervoor werden de werken uitgevoerd op basis van een rotatiesysteem waardoor het personeel verhuisde in functie van de planning van de werken. Maar omgekeerd evolueerde de planning van de werken ook naargelang de activiteiten die de academie voorzag. Een wetenschappelijk colloquium verdraagt immers moeilijk drilboren op de achtergrond. Deze bijzondere regeling vormde de grootste moeilijkheid voor het beheer van de werken. Het verklaart de termijn en de verdeling in meerdere fases.

De capaciteit van de bibliotheek werd vergroot door de installatie van archieven van het type compactus in de kelderverdieping. Bovendien werd een keuken en leefruimte met terras ingericht voor de residenten, alsook een ruimte om tijdelijk studentengroepen uit België te ontvangen.

De drie kamerverdiepingen werden opnieuw ontworpen zodat het mogelijk was om kamers met een individuele badkamer in te richten. De Academia Belgica beschikt over 16 volledig gerenoveerde één- of tweepersoonskamers met badkamer.

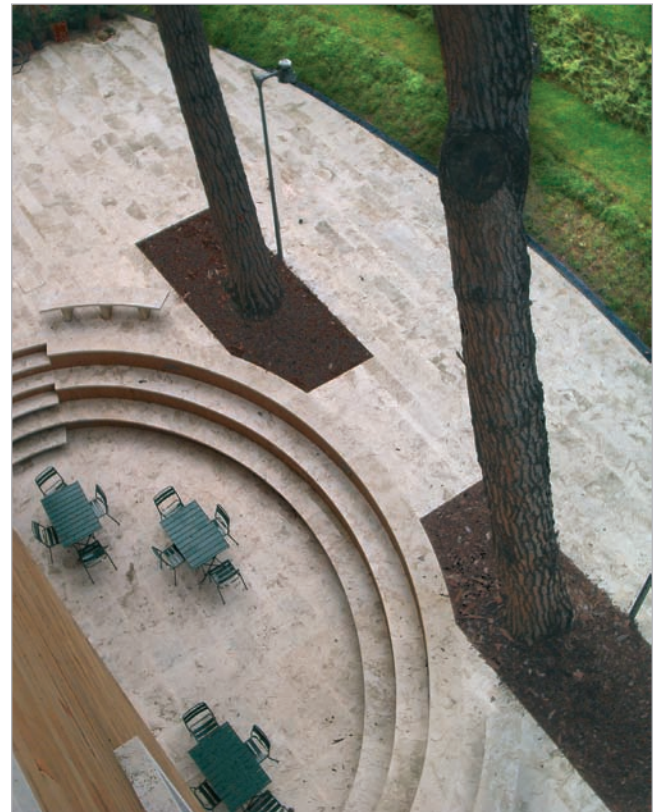

De bibliotheek op het gelijkvloers werd uitgerust met de onmisbare communicatietechnologie en gereorganiseerd voor een beter gebruik van de collecties. De collectie van Franz Cumont bevindt zich op de mezzanine terwijl de naslagwerken direct toegankelijk zijn in de leeszaal. De leeszaal is een gewaardeerde werkplaats, met een krachtige visuele identiteit dankzij de art-deco design van Jean Hendrickx. De leestafels werden voorzien van een internetverbinding maar de vooroorlogse charme van deze prachtige leeszaal bleef bewaard. Samen met de grote conferentiezaal werd ze wel voorzien van airconditioning. In de grote conferentiezaal hangt een reeks van Brusselse wandtapijten uit de 16e eeuw die de figuur van Scipio Africanus belichten. Daarnaast werd ook een kleinere vergaderzaal ingericht met hetzelfde comfort.

De kantoren van het administratief personeel en de portiers- en directeurswoning werden eveneens gerenoveerd.

De meest spectaculaire en ook meest zichtbare renovatie is ongetwijfeld het opknappen van de gevels en de nieuwe bestrating in travertijn uit Tivoli rond het gebouw. De kroon op het werk is de nieuwe terrastuin in de vorm van een amfiteater beplant met verschillende typisch mediterrane kruiden.

DE BIBLIOTHEEK VAN DE ACADEMIA BELGICA

De Academia Belgica heeft haar eigen identiteit en werking, maar biedt haar faciliteiten ook aan aan institutionele partners als het BHIR en de SPMJ. De bibliotheek van de Academia Belgica bevat overigens de collecties van deze drie instellingen. Elk van deze collecties is bovendien de voortzetting van de bibliotheek van een groot Belgisch geleerde uit de eerste helft van de 20e eeuw:

- In 1946 ontving de Academie het legaat van Franz Cumont. Deze collectie kostbare werken bestaat uit zeventien oude uitgaven (waarvan twee wiegendrukken) en ongeveer zeventig Latijnse verhandelingen over astrologie. De werken hebben niet alleen een grote bibliografische waarde maar zijn bovendien een uitzonderlijke bron voor de astrologie-historicus, omdat ze niet in een modernere uitgave bestaan.
- Het legaat van Henri Pirenne (1862-1935) werd door zijn zoon Jacques aan het BHIR geschonken.
- De SPMJ tenslotte erfde in de jaren '60 een aantal werken over kunstgeschiedenis uit de privébibliotheek van Pierre Bautier (1881-1962).

De bibliotheek van de Academia dient er voor te zorgen dat ze rekening blijft houden met de recentste uitdagingen zoals de specialisatie van de collecties en de behoefte aan zichtbaarheid. Het is in een boekenstad als Rome immers niet mogelijk en

evenmin wenselijk om collecties te verzamelen die ook elders beschikbaar zijn. De focus van het aanwinstenbeleid ligt daarom enerzijds op wetenschapsgeschiedenis (astrologie, astronomie) – de Cumontcollectie indachtig – en anderzijds op Belgische publicaties in de relevante vakken (geschiedenis, kunstgeschiedenis en archeologie, geschiedenis van de godsdiensten).

De vakgebieden geschiedenis, kunstgeschiedenis en archeologie, religie- en wetenschapsgeschiedenis vormen tot op heden de kern van de collecties, d.w.z. 70% van de 60 000 werken van de bibliotheek.

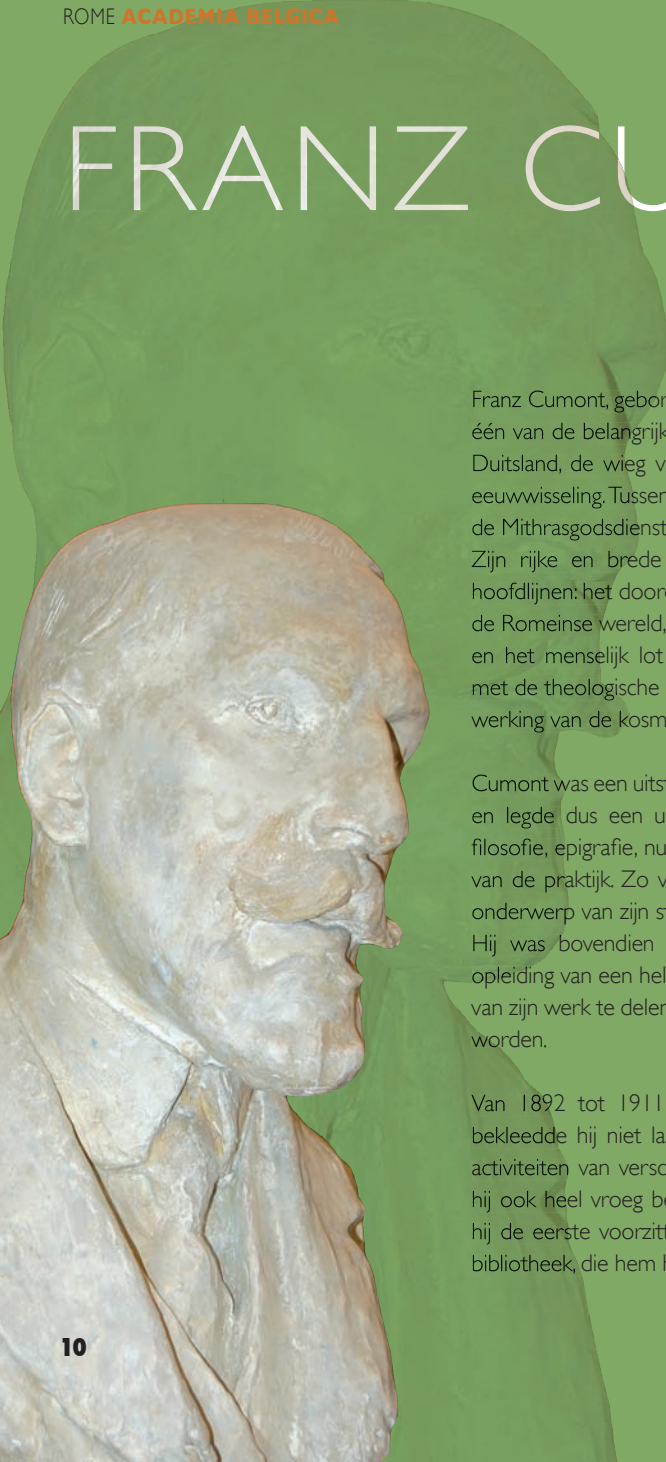
Het bestand van de bibliotheek is ook terug te vinden op het internet. De volledige catalogus van haar collecties vormt een onderdeel van het Libisnetwerk en verzekert zo de zichtbaarheid in België.

De diversiteit van het publiek speelt ook een rol in de samenstelling van de collecties. De Academia Belgica richt zich immers niet alleen tot de residenten die in de Academie of andere Romeinse instituten verblijven en onderzoek in hun gebied willen verrichten, maar ook tot het Italiaans publiek. Daarom beschikt de bibliotheek over de belangrijkste Belgische tijdschriften, die door de uitwisselingsactiviteit van het BHIR worden verkregen, alsook over een collectie Belgische Franstalige literatuur dankzij de regelmatige schenkingen van de Franse Gemeenschap.

FRANZ CUMONT

Franz Cumont, geboren in 1868 en gestorven in 1947, is samen met Henri Pirenne één van de belangrijkste historici die België gekend heeft. Hij studeerde in Gent en Duitsland, de wieg van de oudheidkundige wetenschappen rond de 19e en 20e eeuwwisseling. Tussen 1894 en 1900 publiceerde hij zijn monumentale studie over de Mithrasgodsdienst die hem al op jonge leeftijd bevestigde als kunsthistoricus. Zijn rijke en brede wetenschappelijke productiviteit spitst zich toe op enkele hoofdlijnen: het doordringen van de oosterse godsdiensten in de Griekse en vooral de Romeinse wereld, de opvattingen over en de voorstellingen van het hiernamaals en het menselijk lot na de dood, de astrologie als protowetenschap in verband met de theologische en filosofische beschouwingen over de zielsbestemming en de werking van de kosmos.

Cumont was een uitstekend kenner van de godsdiensten en mythen van de Oudheid en legde dus een uitzonderlijke eruditie aan de dag in alle gebieden: literatuur, filosofie, epigrafie, numismatiek, kunstgeschiedenis, enz. Hij was niettemin een man van de praktijk. Zo vond hij het heel belangrijk om in contact te komen met het onderwerp van zijn studie.

Hij was bovendien een edelmoedige onderzoeker die actief deelnam aan de opleiding van een hele generatie geleerden. Cumont aarzelde niet om de resultaten van zijn werk te delen of zelfs af te staan zodat ze verder ontwikkeld zouden kunnen worden.

Van 1892 tot 1911 was hij hoogleraar aan de Universiteit van Gent. Daarna bekleedde hij niet langer een academische leerstoel, maar nam wel deel aan de activiteiten van verschillende internationale wetenschappelijke instellingen. Zo was hij ook heel vroeg betrokken bij het oprichten van de Academia Belgica, waarvan hij de eerste voorzitter van de Raad van Bestuur was. Hij liet haar ook zijn eigen bibliotheek, die hem heel nauw aan het hart lag, na alsook zijn archief.

HET CUMONTARCHIEF EN DE BIBLIOTHECA CUMONTIANA

De documenten die Franz Cumont aan de Academia Belgica heeft nagelaten, worden sinds een tiental jaren geïnventariseerd, bestudeerd en uitgegeven door Aragno editore onder de auspiciën van de Academia Belgica en het BHIR, onder supervisie van een internationaal samengestelde wetenschappelijke commissie.

Het Cumontarchief is van het grootste belang, niet alleen omwille van de historiografie maar ook omwille van de intellectuele en politieke geschiedenis van Europa in de eerste helft van de 20e eeuw. Het belangrijkste onderdeel hiervan is de wetenschappelijke briefwisseling van Cumont, een verzameling van meer dan 12 000 brieven in verschillende talen aan Cumont gestuurd door de beroemdste geleerden uit die tijd en door enkele Belgische personaliteiten, over een periode van meer dan 60 jaar (1885-1947). Het archief bevat bovendien een collectie foto's van monumenten en sites die nog bestudeerd moeten worden.

Het feit dat het bronnenmateriaal werd opengesteld, is een van de grootste verdiensten van het reeds geleverde werk. Op de website van de Academia Belgica kan een databank geconsulteerd worden waarin de hele correspondentie werd geïnventariseerd en beschreven.

Ook andere archiefstukken werpen een uniek licht op het ontstaan van het werk en op de werkmethode van Cumont: de manuscripten van zijn artikelen en boeken (gedeeltelijk onuitgegeven), van bibliografieën en aantekeningen van Cumont in de originele uitgaven die in de Academia Belgica zijn bewaard. Maar ook voor de godsdiensthistoricus is het werk van Cumont van onschatbaar belang. Daarom ging de uitgeverij Aragno dit jaar van start met een volledige heruitgave: de "Bibliotheca Cumontiana". Die zal ook de onuitgegeven werken en de aantekeningen van Cumont bevatten.

Speciaal voor de archeologen en kunsthistorici zullen ook de dagboekjes van zijn oosterse reizen, alsook een dagboek van het begin van de Eerste Wereldoorlog in België worden gepubliceerd.

HET BELGISCH HISTORISCH INSTITUUT

(BHIR)

Het Belgisch Historisch Instituut werd opgericht in 1902 om in het Vaticaanse archief het onderzoek en de exploitatie van de bronnen voor de geschiedenis van België (in het bijzonder de oude vorstendommen die het huidige grondgebied vormen) te organiseren. De oprichting van dit instituut plaatste België op één lijn met landen die al aanwezig waren in Rome, zoals Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk.

De missie van het BHIR kende in de jaren twintig enkele belangrijke evoluties. De interesse van het instituut voor de Vaticaanse bronnen breidde zich uit tot andere vakken zoals archeologie, kunstgeschiedenis, klassieke filologie, e.a. Tot op de dag van vandaag heeft het BHIR zijn oorspronkelijke missie voortgezet. De resultaten daarvan worden voorgesteld in het Bulletin van het BHIR (75 afleveringen) en in vier reeksen van gespecialiseerde publicaties.

Het BHIR verdedigt een transeuropese samenwerking voor wat betreft de opsporing en exploitatie van de Vaticaanse bronnen. Binnen de Europese context streeft ze naar de ontwikkeling van onderzoeksassen voor de studie van de bilaterale betrekkingen en dit in samenwerking met Italiaanse instellingen (bv. het cultureel effect van de Italiaanse immigratie in België, de wetenschappelijke samenwerking sinds 1950, de Europese eenwording).

DE STICHTING PRINSES MARIE-JOSÉ (SPMJ)

De nationale Stichting Prinses Marie-José werd opgericht op 22 april 1930 ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Marie-José met Umberto II, de toenmalige kroonprins van Italië.

De Stichting legt zich toe op de studie van de artistieke en musicologische betrekkingen tussen België en Italië vanaf de Middeleeuwen. Ze heeft zich als doel gesteld jonge Belgische kunsthistorici en musicologen de mogelijkheid te geven om de artistieke relaties tussen de twee landen te bestuderen in Rome. Studieverblijven, voornamelijk in Rome, werden mogelijk gemaakt door de beurzen van de Stichting.

Vanaf 1930 tot aan zijn dood in 1956 was Graaf Maurice Lippens voorzitter van de Stichting Prinses Marie-José. Pierre Bautier werd zijn opvolger.

In 2005 werd het jubileumboek *Italia Belgica* uitgegeven. Het bevat de geschiedenis van de Stichting en tevens de publicatie van de bijdrage van verschillende onderzoekers. Het boek werpt een licht op een onderzoeksveld dat erg vruchtbaar is gebleken in de geschiedenis van de culturele betrekkingen tussen Italië en België, zelfs tot op het domein van de film.

TECHNISCHE FICHE

Bouwheer: Regie der Gebouwen, Directie Internationale Instellingen

Architectenbureau: Michele Tonci Ottieri

Fasen renovatiewerken:

December 1998 - september 2000:

Renovatie en conform maken van de directiezone en de logeerkamers op het gelijkvloers (Wet 626), installatie van twee sanitaire cellen, isolatiewerken aan het dak, het herstellen van buitenwaterafvoer.

Aannemer: Roscioli S.R.L.

September 2002 - juli 2003:

Verderzetting van de renovatie en het conform maken (Wet 626), aanpassing en optimalisering van het archief door installatie van compactusarchieven, verplaatsing van de keuken en de eetzaal voor studenten op het tuinniveau, aanpassingen en optimalisering van de garage, vrije ruimte, de keuken en volledige aanpassing en uitbreiding van het aantal logeerkamers.

Veiligheidscoördinatie: Ludovica Salustri Galli

Aannemer: Cores

Februari 2004 - december 2006:

Renovatie van de elektriciteitsleidingen en de brandbeveiliging (conform de Wet 626), herinrichting van de studentenkamers en de gemeenschappelijke ruimtes, de keuken en de eetzaal, het gebouw toegankelijk maken voor andersvaliden, renovatie van de polyvalente ruimte op de eerste verdieping, herinrichting van de kantoorroimte, omgevingswerken en herinrichting van de tuin, renovatie van de buitengevels (isolatie, schrijnwerk, bepleistering).

Veiligheidscoördinatie: Giorgio Graviglia

Aannemer: Branchini & Mancinelli Sp.A.

ROME ■ ACADEMIA BELGICA

Realisatie

Regie der Gebouwen - Persdienst
Tel.: +32(0)2 541 70 66 - Fax: +32(0)2 541 70 70
Gulden Vlieslaan 87 bus 2 - 1060 Brussel/België
pers@regiedergebouwen.be
www.regiedergebouwen.be
Fotos: Academia Belgica - RDG
Mei 2007
Wettelijke depot: D/2007/10945/3

